

ERFGOED BRUSSEL

December 2018 | Nr029

Dossier **HISTORISCHE INTERIEURS**

Varia DE RESTAURATIE VAN HET *CHEVAL MARIN*
HET ŒUVRE VAN ARCHITECT FRANÇOIS VAN MEULECOM
GESPREKKEN OVER IMMATERIEEL CULTUREEL ERFGOED

GESPREKKEN OVER IMMATERIEEL CULTUREEL ERFGOED

JEAN-LOUIS GEKIERE, JOSSE WOUTERS EN CHRISTIAN REITH VAN DE GEZELLEN VAN SINT-LAURENTIUS, ORGANISATOREN VAN DE MEYBOOM

ISABELLE LEROY

COÖRDINATRICE VAN DE CEL IMMATERIEEL ERFGOED, DIRECTIE CULTUREEL ERFGOED

Het Rad van Fortuin onder het wakende oog van de Veldwachter, 2017 (I. Leroy © urban.brussels).

Zopas heeft de *Meyboom* zijn 710de editie gevierd. Elk jaar, op 9 augustus, trekt de vrolijke Meyboomstoet met zijn fanfares en reuzen door het centrum van Brussel, onder de nieuwsgierige blikken van talloze toeristen en wandelaars. In een goedgedijende sfeer wordt iedereen uitgenodigd mee te doen met dit volksfeest, dat de traditie van het planten van de *Meyboom* (vreugde-

boom) bestendigt. De meyboomplanting vindt al sinds 1308 plaats op de hoek van de Zandstraat en de Broekstraat, aan de vooravond van het feest van Sint-Laurentius

In de loop der eeuwen is de betekenis van de meyboomplanting sterk gewijzigd. Het christelijke feest is een wereldlijk feest geworden en er zijn ook twijfels gerezen omtrent de

oorsprong van de traditie – na een heftige ruzie met de Leuvenaars zou aan de Brusselaars het privilege zijn verleend om een meyboom te planten. De identiteit van de traditiedragers is geëvolueerd in samenhang met ingrijpende veranderingen die de stad heeft ondergaan. Maar dankzij de inzet van enkele onverzettelijke Brusselaars is de meyboomtraditie in leven gebleven. Als om deze koppigheid te belonen, heeft de Unesco de *Meyboom* in 2008 ingeschreven op de representatieve lijst van het immaterieel cultureel erfgoed van de mensheid, in het kader van het dossier rond de 'Reuzen en drakenomgengingen van België en Frankrijk' (voor het eerst goedgekeurd in 2005). Zo staat de stoet van Brusselse reuzen thans op gelijke voet met die van Aat, Bergen, Mechelen, Dendermonde, Tarascon, Douai, Kassel en Pézenas.

In volgend gesprek belichten de Gezellen van Sint-Laurentius, de vereniging die de *Meyboom* organiseert, enkele interessante elementen die ons een beter inzicht in dit kleurrijke evenement geven.

Het ritueel van de meyboomplanting bestaat uit verscheidene fases. Sommige zijn openbaar,

andere zijn voor ingewijden voorbehouden. Hoe verloopt het evenement precies?

In de huidige versie trekken de *Bûûmdroegers* (boomdragers) in de vroege ochtend van 9 augustus discreet naar het Ter Kamerenbos, waar ze een vooraf uitgekozen beuk omhakken die op een vrachtwagen wordt geplaatst. Het meiboomkonvooi trekt dan doorheen Schaarbeek en Sint-Joost-ten-Node, de twee Brusselse gemeenten waar na de sloop van de historische Brusselse wijk *Bas-Fonds* de meeste traditiedragers zich hadden gevestigd. Het konvooi houdt halt aan de gemeentehuizen, in het lokaal van het Schuttersgilde Sint-Sebastiaan, in het Josaphatpark en in enkele cafés waar versnaperingen worden aangeboden. Rond 13 uur wordt de boom dan naar de Brusselse Grote Markt overgebracht, terwijl de Gezellen van Sint-Laurentius in de Zandstraat hulde brengen aan de overleden Gezellen, aan de *Bas Fondswijk*, en aan de 'kinderen' van de wijk die voor het vaderland zijn gestorven. Dan wordt de meiboomstoet gevormd. Rond halftwee komt de stoet op de Grote Markt aan, onder leiding van de reuzen en begeleid door de muziek van de fanfare. Gedragen op de schouders van de *Bûûmdroegers*, wordt de boom aan de gezagsdragers van de stad en aan de bevolking voorgesteld. Gedurende het hele parcours worden kleine takjes van de boom als 'geluksbrengers' uitgedeeld, evenals bloemen. Terwijl de boom naar de Zandstraat wordt gebracht, bereikt de stoet, waarbij zich steeds meer toeschouwers en groepen genodigden hebben aangesloten, haar oorspronkelijke wijk. Even voor 17 uur wordt de boom dan onder luide aanmoedigingen van de uitgelaten menigte in de daartoe voorziene kuil geplant. De ceremonie bereikt haar apotheose wanneer een koene *Bûûmdroeger* in de meiboom klimt en er de

Voorstelling op de Grote Markt van de groepen die deelnemen aan de *Meyboom*, 2017 (I. Leroy © urban.brussels).

Belgische vlag ophangt, terwijl de fanfare een lied van Grétry aanheft, *Où peut-on être mieux qu'au sein de sa famille* (1769), gevolgd door het Belgisch volkslied, de *Brabançonne*. De boom moet vóór 17 uur geplant zijn, anders wordt de traditie naar Leuven overgebracht. Farandoles, volksmuziek, gezangen en vendelzwaaien luisteren het evenement op. Zodra de meiboom is geplant, begint het wijkfeest, en zo krijgt de wijk haar bewoners terug, al is het maar voor één avond. Al enkele jaren zien we een nieuw verschijnsel: de mensen raken de boom aan of omhelzen hem. Misschien willen ze op die manier uitdrukken hoe belangrijk het voor hen is symbolisch deel uit te maken van de Brusselse folklore en tradities. We moeten toegeven dat deze uiting van vreugde ons echt raakt en verheugt, het is een unieke gelegenheid tot samenzijn.

In de stoet stappen verschillende groepen op, elk met hun eigen rol en attributen. Kunt u ze even aan ons voorstellen?

Traditioneel komen op dit evenement alle Brusselse inwoners bijeen

die aan deze traditie gehecht zijn en uit de *Bas Fondswijk* afkomstig zijn, een oude volksbuurt die in de jaren 1950-1970 moest verdwijnen voor kantoorgebouwen. In totaal nemen zo'n 200 personen van alle leeftijden actief deel aan de stoet – mannen, vrouwen en kinderen, zowel Franstaligen als Nederlandstaligen, met uiteenlopende culturele, religieuze, professionele en sociale achtergronden, maar allemaal sterk gehecht aan de Brusselse identiteit. Het genootschap van de Gezellen van Sint-Laurentius organiseert de meiboomplanting, samen met de reuzenommegang en de bijbehorende feesten. De eretitels en graden die zij toekennen zijn louter folkloristisch. De meiboomfanfare werd in 1958 opgericht en speelt een traditioneel Belgisch en Brussels feestrepertoire. Al drie generaties lang wordt de fanfare door de familie Coeckelenbergh geleid. De ploeg *Bûûmdroegers* bestaat hoofdzakelijk uit mannen die het voorrecht genieten de boom te mogen dragen. De reuzen worden getorst door de moedige *Poepedroegers*, die de poppen gedurende de hele optocht laten

dansen. De groep *Gardevils*, uitgedost in hun typische blauwe kleden, werd in 2001 opgericht en heeft als belangrijkste taak de optocht te beschermen. De stoet evolueert constant: sinds 2011 omvat hij ook *stewards*, die voor het vlotte verloop en de begeleiding van de grote mensenmassa moeten instaan, en karrendragers. Nog andere personen maken nu deel uit van de stoet, zoals de leden van het *Meybloemeke*, dat de bloemen uitdeelt – een rol toebedeeld aan enkele charmante dames. Naast die *Meybloemeken* is ook een team van commissarissen in het leven geroepen dat de stoet in goede banen moet leiden.

Aan de stoet wordt ook meegevoerd door allerhande uit Brussel en andere Belgische gewesten afkomstige groepen die diverse immateriële erfgoedpraktijken vertegenwoordigen:

- vertegenwoordigers van genootschappen en elementen van de Brusselse folklore: de Orde van de Faro, de *Moestasje* van Brussel, *l'Ordre de Gambrinus*, het witloof, *Madame Chapeau*, de gilden;
- het Koninklijk Poppentheater Toone en zijn reus *Woltje*;
- de jonge vendelzwaaiers van Aalst;
- de gemeentelijke milities en

hun reus Jefke (voormalig Gemeentekrediet) en de fanfare (Belfius Bank), de *Compagnie Royale des Volontaires Réunis de la Révolution Brabançonne* (Ham-sur-Heure).

Het hele jaar door houden deze groepen met elkaar contact tijdens ontmoetingen of maaltijden. Ze nemen ook deel aan andere traditionele festiviteiten zoals de Ommegang van Brussel, de verkiezing van *Madame Chapeau*, *repetities*...

Naar verluidt is de Meyboomplechtigheid gedurende zijn lange geschiedenis nooit onderbroken geweest. Klopt dat?

Dat klopt! Zelfs tijdens de bezettingsjaren in de twee wereldoorlogen ging de plechtigheid door, hoewel toen geen enkele stoet werd georganiseerd. In de namiddag van 9 augustus, vóór de klok 17 uur sloeg, plantten enkele trouwe traditiedragers een struik of heester, of zelfs een gewone plant, op de hoek van de twee straten. En in 1993 eindigde de periode van nationale rouw die na het overlijden van koning Boudewijn was afgekondigd precies op 9 augustus, maar toch ging een beperkte stoet over tot de meiboomplanting, terwijl de *Brabançonne* weerklonk. Na de plechtigheid brachten de Gezellen en de reuzen

hulde aan de nieuwe vorst, Albert II, die net de eed had afgelegd.

Hoewel de precieze oorsprong van de meiboomplanting niet historisch is gestaafd, wordt het gebruik traditioneel in verband gebracht met een fikse ruzie tussen de Brusselaars en de Leuvenaars. Wat zijn uw banden met de planters van de Leuvense Meyboom?

Het voorrecht om de 'mei' te planten wordt inderdaad ook door Leuven opgeëist. In 1939 ontvreemdden de Leuvenaars de boom die voor de meiboomplanting was uitgekozen. Gelukkig werden de dieven gevat, terwijl de Brusselaars een andere boom omhakten die ze op de plaats van de gestolen boom plaatsten. Zo bleef de Brusselse traditie intact. In 1945, na de oorlog, plantte Leuven ook op 9 augustus een boom. In 1974 identificeerden enkele Leuvenaars, die zich als journalisten voordeden, de geselecteerde boom en hakten hem om in de nacht voor de plechtigheid, om hem dan op de Leuvense Grote Markt te planten. Ook nu konden de Brusselaars 'de eer redden' door een ander exemplaar te kiezen, maar sindsdien plant Leuven wel zijn 'authentieke' *Meyboom*. Ondanks dit geschil komen de dragers van de twee tradities af en toe vriendschappelijk samen, zoals op de academische dag.

AGENDA 2019

Zaterdag 12 januari om 11 uur: Beeldje van Manneken Pis – Hulde aan Paul Coeckelenbergh en Jean Luybaert

Zaterdag 30 maart om 13 uur: Carnaval van Schaarbeek – Deelname van onze reuzen

Zaterdag 8 juni om 12u30: Stoet van de *Gardevils* en verkiezing van *Madame Chapeau*

Zaterdag 15 juni om 12u30: Stoet van de *Poepdroegers*

Zaterdag 3 augustus om 12 uur: Academische dag van de *Meyboom*

Vrijdag 9 augustus om 13 uur: Hulde aan de wijk van de *Bas-fonds* en 711de *Meyboom*

Zaterdag 10 augustus: Sint-Michiel en Sint-Goedelekathedraal – Hulde aan het beeld van Sint-Laurentius. Bloemenhulde en minihulde

Weekend van 14 en 15 september van 10 tot 18 uur: Open Monumentendagen in het lokaal van de vereniging en Feest van de Folklore in Brussel. Grote Markt van Brussel

Zaterdag 30 november om 14 uur: Sinterklaasstoet. Oud Korenhuis, Brussel

www.meyboom.be/nl/

De meiboomplanting gold lange tijd als het voorrecht van de bewoners van de thans verdwenen *Bas Fondswijk*, maar deze oorspronkelijk heel populaire traditie wordt nu steeds vaker beschouwd als een Brusselse traditie die de grenzen van de wijk waarin de boom werd geplant ruimschoots overschrijdt. Hoe worden de deelnemers geworven? Hoe oud zijn ze?

De meiboomplanting leeft en vindt plaats in Brussel, een grote stad in permanente verandering, een nationale én internationale hoofdstad. Het behoud van de tradities en van de Brusselse identiteit is een uitdaging die een groot aanpassingsvermogen vereist. Daardoor wordt de identiteit van de uitvoerders steeds diverser.

De overdracht van de traditie gebeurt hoofdzakelijk mondeling, via de praktijk, tijdens de vergaderingen en bijeenkomsten van de verenigingen. De vzw Gezellen van Sint-Laurentius, die het evenement organiseert, heeft in haar rangen voormalige *Bûûmdroegers*, *Poepedroegers* en *Gardevils* die allemaal hun ervaring en knowhow inbrengen, terwijl andere leden van de vereniging een andere visie hebben, wat een verrijking betekent voor het werk van het comité. Leden worden vaak heel 'familiaal' geworven, hoewel de vereniging ook talrijke kandidaturen binnenkrijgt en onderzoekt van mensen met een diverse herkomst. De kandidaten moeten een stage van drie jaar doorlopen voordat ze definitief kunnen worden aangenomen. Alle leden moeten ermee instemmen om op vrijwillige basis voor de *Meyboom* te werken. Al enkele jaren ziet de vereniging erop toe dat zowel mannen als vrouwen in de verschillende groepen worden opgenomen. Sinds kort tonen ook sympathisanten van allochtone culturen belangstelling voor de *Meyboom*.

De reuzen van de Meyboom begeleid door de fanfare, 2017 (© KIK-IRPA / RBC-BHG, negatief X118802).

De aanwezigheid van de reuzen heeft geleid tot de erkenning van de *Meyboom* door de Unesco in 2008, in het kader van het dossier 'Reuzen- en drakenommingen van België en Frankrijk', als immaterieel cultureel erfgoed van de mensheid. Wat zijn de typische kenmerken van de reuzen van de *Meyboom* en wat is hun betekenis?

De reuzen stappen inderdaad al generaties lang mee op in de meiboomstoet. Net als de oude stadsreuzen en de reuzen van de Ommegang van Brussel hebben we onze oudste reuzen al herhaaldelijk moeten herstellen. Ze vormen thans een familie die drie generaties omspant. De aanwezigheid van *Meeke* (of *Mieke*) en *Janneke* is al sinds minstens 1852 geattesteerd. Ze worden vergezeld van de figuren *Bompa* en *Boma* (de grootouders), die tijdens het interbellum op het toneel verschenen, en van *Jan* en de kleinkinderen *Jefke* en *Roske*, sinds begin jaren 1950. Veldwachter *Pitje* voegde zich bij de stoet in 1982, net als het kleine personage *Polleke*, dat door kinderen wordt gedragen en sinds 2001 hulde brengt aan de

oprichter van de fanfare. Deze poppen, met hun rieten mandstructuur en hun typische slingerende armen, zijn vrij licht: de zwaarste weegt ongeveer 30 kilo. Ze dansen op de vrolijke muziek van de meiboomfanfare en treiteren het publiek. De reuzen worden vergezeld van 'emmerpaarden', een Rad van Fortuin en een bloemenkar bediend door de *Kêrstoemper*.

Wanneer ze op straat komen en rond dansen, kunnen de reuzen schade oplopen. Worden er maatregelen getroffen om dit bijzondere erfgoed te beschermen?

De acht reuzen hebben een structuur gemaakt van riet, een traditioneel materiaal dat, wanneer het in goede omstandigheden wordt bewaard, zowat 20 jaar meegaat. Tot heden hebben we zeven reuzenhoofden opnieuw gemaakt, in polyester, wat het onderhoud en de herstellingen vergemakkelijkt. Het Rad van Fortuin werd eind jaren 1990 gereconstrueerd, de bloemenkar werd in 2014 vervangen en gerestaureerd en de emmerpaarden worden momenteel gerestaureerd.

Boomplanting op de hoek van de Zandstraat en de Broekstraat, 2017 (© KIK-IRPA/RBC-BHG, negatief X118940).

Voor de uitoefening van haar activiteiten huurt de vereniging sinds 2012 van het Brusselse OCMW een lokaal waar ze haar archieven bewaart, het materiaal opslaat en de reuzen onderhoudt. Het ligt niet ver van het Zuidpaleis en huisvest ook een klein museum. Ook onze vergaderingen vinden er plaats.

Heeft de erkenning van de *Meyboom* door de Unesco een impact op de stoet gehad?

De rechtstreekse impact is beperkt gebleven, maar de erkenning heeft wel gezorgd voor een grotere zichtbaarheid van het evenement, waardoor we zelfs de beveiliging hebben moeten versterken. Soms moet de vereniging noodgedwongen tegemoetkomen aan de eisen van de openbare en subsidiërende overheden, met name inzake de naleving van de openbare aanbestedingen.

Is er nog een anekdote die u met onze lezers wil delen?

In 1831, toen de omstandigheden heel benard waren en het geld schaars, twijfelden de mannen of ze de meiboomplanting nog wel zouden organiseren. Maar geen nood, de moedige vrouwen van de wijk namen hun taak meteen over. En zo is de traditie van de meiboomplanting al zeven eeuwen lang ononderbroken in stand gehouden.

Hoe ziet u de toekomst van de *Meyboom*?

Er zijn geen speciale bedreigingen voor de *Meyboom*. Al eeuwenlang heeft deze folkloristische traditie de mutaties van de stad kunnen overleven, dankzij de flexibiliteit van de deelnemers.

Vertaald uit het Frans

DE DOOR DE UNESCO ERKENDE EVENEMENTEN EN TRADITIES IN BELGIË

De *Meyboom* is het eerste Brusselse evenement dat werd opgenomen op de representatieve lijst van het immaterieel cultureel erfgoed van de mensheid van de Unesco, in 2008. Als bewaker van de oude Brusselse reuzen werd de *Meyboomstoet* gekozen als een van de meest representatieve elementen van de traditie van reuzen- en drakenomgangingen van België en Frankrijk. De traditionele omgangingen met beeltenissen van reuzen, dieren of draken vormen een origineel geheel van feestelijke evenementen en rituele voorstellingen. Eind 14de eeuw verschenen deze beeltenissen in de religieuze processies in tal van Europese steden, en ze hebben een identiteitsverlenende waarde gekregen voor sommige steden in België (Aat, Brussel, Mechelen, Bergen en Dendermonde) en in Frankrijk (Kassel, Douai, Pézenas en Tarascon), waar ze levende tradities blijven.

De keuze voor de stoet en de reuzen van de *Meyboom* werd ingegeven door het feit dat de traditie van de stoet de veranderingen van de stad heeft overleefd, zelfs na het verdwijnen van de volksbuurt waar het evenement oorspronkelijk plaatsvond. Dat wijst op een sterke band vanwege de erfgoedgemeenschap en de bevolking.

1. Representatieve lijst van het immaterieel cultureel erfgoed van de mensheid

- 2017 De biercultuur in België
De valkerij, een levend erfgoed (internationaal dossier: Duitsland – Saoedi-Arabië – Oostenrijk – België – Verenigde Arabische Emiraten – Spanje – Frankrijk – Hongarije – Italië – Kazachstan – Marokko – Mongolië – Pakistan – Portugal – Qatar – Arabische Republiek Syrië – Republiek Korea – Tsjecho)
- 2013 Garnaalvisserij te paard in Oostduinkerke
- 2012 De marsen tussen Samber en Maas
- 2011 Het Jaartallenleven van Leuven
- 2010 *Houtem Jaarmarkt*, jaarlijkse wintermarkt en veemarkt in Sint-Lievens-Houtem
Carnaval van Aalst
Krakelingenworp en *Tonnekensbrand*, einde-van-de-winter brood en vuurfeest in Geraardsbergen
- 2009 De Heilig Bloedprocessie van Brugge
- 2008 Reuzen- en drakenomgangingen van België en Frankrijk
Carnaval van Binche

2. Register van voorbeeldpraktijken voor het borgen van het immaterieel cultureel erfgoed van de mensheid

- 2014 Het borgen van de beiaardcultuur in België: behoud, kennisdeling, expertise-uitwisseling en sensibilisering
- 2011 Programma ter bevordering van de 'ludodiversiteit': het borgen van volkssporten en -spelen in Vlaanderen

<https://ich.unesco.org>

COLOFON

REDACTIECOMITÉ

Stéphane Demeter, Paula Dumont,
Pascale Ingelaere, Murielle Lesecque,
Griet Meyfroots, Cecilia Paredes
en Brigitte Vander Bruggen

EINDREDACTIE NEDERLANDS

Paula Dumont en Griet Meyfroots

EINDREDACTIE FRANS

Stéphane Demeter

REDACTIESECRETARIAAT

Murielle Lesecque

COORDINATIE ICONOGRAFIE

Cecilia Paredes

COORDINATIE DOSSIER

Paula Dumont en Pascale Ingelaere

AUTEURS/ REDACTIONELE MEDEWERKING

Werner Adriaenssens, Manuela Core,
Lise Cuykens, Emmanuelle de Sart,
Paula Dumont, Vincent Heymans,
Isabelle Leroy, Griet Meyfroots,
Christophe Mouzelard, Constantin
Pion, Coralie Smets, Christian
Spapens, Guido Stegen, Anne Van Loo,
Ann Verdonck, Tom Verhofstadt

VERTALING

Gitracom, Hilde Pauwels, Erik Tack,
Ubiqu Belgium NV/SA

NALEZING

Koenraad Raeymaekers, Harry
Lelièvre, Wim Kenis, Coralie
Smets, Tom Verhofstadt en de
leden van het redactiecomité

VORMGEVING

Polygraph'

ONTWERPER MAQUETTE

The Crew communication nv

DRUK

IPM printing

VERSPREIDING EN ABONNEMENTENBEHEER

Cindy De Brandt,
Brigitte Vander Bruggen
bpeb@urban.brussels

BEDANKINGEN

Sait Köse, Francis Metzger,
Marie-Françoise Plissart,
Augustin Siaens, Familie Speidel,
Philippe et Marinette Terseleer

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Bety Waknine, directeur-generaal,
urban.brussels (Gewestelijke
Overheidsdienst Brussel
Stedenbouw en Erfgoed)
Kunstberg 10-13, Brussel

De artikelen zijn gepubliceerd
onder de verantwoordelijkheid
van de auteurs. Alle rechten voor
het reproduceren, vertalen of
herwerken zijn voorbehouden.

CONTACT

Directie Cultureel Erfgoed
Kunstberg 10-13, 1000 Brussel
www.erfgoed.brussels
bpeb@urban.brussels

HERKOMST VAN DE FOTO'S

Mochten er ondanks onze inspanningen
om alle reproductierechten te betalen
toch nog gerechtigden zijn die niet
gecontacteerd werden, dan worden
zij verzocht zich kenbaar te maken bij
de Directie Cultureel Erfgoed van het
Brussels Hoofdstedelijk Gewest

LIJST MET AFKORTINGEN

AAM Archives d'Architecture Moderne
AML Archief en Museum van
de Franstalige literatuur
CIDEP Centre d'information, de
documentation et d'étude du patrimoine
ENSAV École nationale
supérieure des arts visuels
GAE/DS Gemeentearchief
Elsene/Dienst Stedenbouw
GAV/DS Gemeentearchief
Vorst/Dienst Stedenbouw
KIK-IRPA – Koninklijk Instituut voor
het Kunstpatrimonium / Institut
royal du Patrimoine artistique
KMKG Koninklijk Musea voor
Kunst en Geschiedenis
RBC-BHG Région Bruxelles Capitale,
Brussels Hoofdstedelijk Gewest
RIBA Royal Institute of British Architects
SAB – Stadsarchief Brussel

ISSN

2034-5771

WETTELIJK DEPOT

D/2019/6860/007

Cette revue paraît également
en Français sous le titre
Bruxelles Patrimoines.

Erfgoed Brussel Reeds verschenen

001 - November 2011
Terug naar school

002 - Juni 2012
De Hallepoort

003-004 - September 2012
De kunst van het bouwen

005 - December 2012
Hôtel Dewez

Extra nummer 2013
Het erfgoed schrijft onze geschiedenis

006-007 - September 2013
Brussel, m'as-tu vu ?

008 - November 2013
Industriële architectuur

009 - December 2013
Parken en tuinen

010 - April 2014
Jean-Baptiste Dewin

011-012 - September 2014
Geschiedenis en herinnering

013 - December 2014
Cultusgebouwen

014 - April 2015
Zoniënwood
015-016 - September 2015
Ateliers, fabrieken en kantoren

017 - December 2015
Stadsarcheologie

018 - April 2016
De Gemeentehuizen

019-020 - September 2016
Stijlen gerecycleerd

021 - December 2016
Victor Besme

022 - April 2017
Art nouveau

023-024 - September 2017
Natuur in de stad

025 - December 2017
Conservatie op de steigers

Laatste nummers

026-027 - April 2018
Kunstenarsateliers

028 - September 2018
Het Erfgoed, dat zijn wij!

Extra nummer - 2018
De restauratie van
een uitzonderlijk decor

urban
.brussels

BUP BRUXELLES URBANISME ET PATRIMOINE
BSE BRUSSEL STEDENBOUW EN ERFGOED

10 €

ISBN 978-2-87584-176-6